

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 22.12.2006
KOM(2006) 862 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU,
VÝBORU REGIONŮ A EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE**

Pět let eurobankovek a euromincí

{SEK(2006) 1786}

1. Úvod

Euro bylo jako jednotná měna jedenácti členských států EU zavedeno dne 1. ledna 1999, v Řecku pak 1. ledna 2001. V každodenním životě tato významná událost prošla téměř bez povšimnutí, protože zákazníci ve dvanácti zúčastněných zemích i nadále při platebních transakcích používali své národní bankovky a mince. Až do konce roku 2001 mohlo být euro používáno pouze v účetní podobě, tj. ve formě šeků nebo bankovních převodů v eurech. Zpočátku však tato možnost byla využívána jen zřídka.

Od 1. ledna 2002 byly do oběhu dány eurobankovky a euromince a euro se pro více než 300 milionů obyvatel eurozóny, kteří dohromady ročně provedou přibližně 300 miliard maloobchodních platebních transakcí, z nichž 80 % je vypláceno v hotovosti, stalo hmatatelnou realitou. Po hladce probíhající a dobře připraveném přechodu k euru se celková hodnota bankovek v oběhu téměř ztrojnásobila (z 221 miliard EUR v lednu 2002 na 595 miliard EUR na konci roku 2006), zatímco u mincí byl tento nárůst pozvolnější (z 13 miliard EUR 1. ledna 2002 na 17,6 miliard)¹.

Občané v sousedních zemích nebo regionech (zvláště tam, kde je euro používáno pro platební transakce, případně za účelem spoření) i v mnoha turistických destinacích na celém světě se s jednotnou měnou také seznámili. Podle odhadů Evropské centrální banky (ECB) je v současné době 10 až 20 % celkové hodnoty obíhajících eurobankovek drženo mimo eurozónu.

Eurohotovost byla ve dvanácti zemích eurozóny přijata dobře, zvláště pokud se vezme v úvahu, že veřejnost si musela zvyknout nejen na novou sadu eurobankovek a euromincí, jejichž nominální struktura se zpravidla od jejich předchozí měny liší, ale i na novou škálu cen a hodnot.

K tomuto sdělení je přiložen pracovní dokument útvarů Komise, ve kterém jsou uvedeny podrobnější informace týkající se základních otázek nastolených v tomto sdělení.

2. INFORMACE JSOU STÁLE VELMI DŮLEŽITÉ

Podle informací získaných Komisí v průzkumu veřejného mínění² v některých oblastech stále chybí určité informace o euru. V jiných oblastech se o euru stále poměrně běžně přetrvávají mylné představy. Proto je zapotřebí i nadále vynakládat úsilí do poskytování informací o euru široké veřejnosti v EU.

Nízké povědomí o některých výhodách eura

Některé konkrétní výhody eura nebyly většinou občanů eurozóny zaregistrovány. Například pouze zhruba čtvrtina nebo méně občanů eurozóny (23 %) ví, že za výběr peněz v jiné zemi eurozóny přes bankovní kartu nebo za platbu bankovní kartou (27 %) nebo za provedení bankovního převodu (16 %) v rámci eurozóny nejsou účtovány žádné dodatečné poplatky.

¹ Na základě údajů Evropské centrální banky. Nejnovější údaje se vztahují na říjen 2006.

² Viz Flash Eurobarometer 193, „Eurozóna, 5 let po zavedení společné evropské měny“ ze září 2006 a Flash Eurobarometer 191, „Zavedení eura v nových členských státech“ ze září 2006.

Potřeba informací je ještě vyšší v nových členských státech, které do eurozóny vstoupí v budoucnosti, a kde se většina lidí domnívá, že je nedostatečně informována. Z výsledků průzkumů přitom soustavně vyplývá, že špatně informovaní občané se budoucího zavedení eura zdráhají a obávají nejvíce.

Přetrvávající nepochopení

V jiných oblastech přetrvávají určitá nepochopení. Významná většina respondentů v eurozóně (93 %) například věří, že euro se podílelo na zvýšení cen. Tato mylná představa se rozšířila do budoucích zemí eurozóny, neboť 45 % respondentů v deseti nedávno přistoupičích členských zemích věří, že zavedení eura v jejich zemi povede k vyšší inflaci. To je v naprostém rozporu s údaji ECB, podle kterých se od zavedení eura v roce 1999 inflace v zemích eurozóny drží pod 2,4 %.

Uvádění dvojích cen může být kontraproduktivní

Podle výsledků téhož průzkumu dochází k pozvolnému, i když poněkud pomalému, přechodu k uvažování v eurech. U běžných každodenních nákupů většina (57 %) obyvatel eurozóny počítá v eurech, zatímco jedna pětina lidí stále počítá ve svých bývalých národních měnách. U mimořádně drahých nákupů, například pokud jde o auto nebo dům, více lidí stále počítá ve svých bývalých národních měnách (průměrně 40 %), zatímco jen 29 % uvažuje v eurech.

Po pěti letech mentálního přizpůsobování se euru Komise může jen zopakovat své předchozí doporučení³, aby jakékoli zbývající uvádění dvojích cen v eurozóně (s výjimkou Slovinska) bylo co nejdříve zrušeno. Uvádění dvojích cen napomáhá spotřebitelům v raných stádiích přechodu na euro, ale v určité fázi se stává kontraproduktivním, neboť umožňuje i nadále počítat v národní měně, čímž se oddaluje mentální přechod na nové rozpětí cen a hodnot.

3. EUROBANKOVKY A EUROMINCE – VÝHLED DO BUDOUCNA

3.1. Obecný rámec

Eurobankovky i euromince jsou ve všech zemích eurozóny zákonným platidlem. ECB je výhradně zodpovědná za výrobu a vydávání eurobankovek. Smlouva o ES stanoví pro euromince odlišný rámec, neboť členské státy, ne ECB, jsou zodpovědné za výrobu a vydávání euromincí, což vysvětluje, proč euromince nesou národní rysy. Eurobankovky i euromince dávají do oběhu národní centrální banky v zemích eurozóny.

O výrobě euromincí se rozhoduje a jejich výroba se organizuje na státní úrovni. Obvykle jsou za ni zodpovědné mincovny jednotlivých států, kromě zemí, které svou vlastní mincovnu nemají a výrobu mincí objednávají u jiných výrobců.

Rozdíly mezi eurobankovkami a euromincemi také zvyšují měnový příjem z vydávání eurohotovosti (viz bod 3.5 níže), který je v případě eurobankovek vybírán Eurosystémem a v případě euromincí členskými státy.

³ Viz KOM(2002) 747 v konečném znění ze dne 19.12.2002: „Zavedení eurobankovek a euromincí po jednom roce“.

3.2. Budoucí eurobankovky a euromince – budoucí úpravy a možná zlepšení

Eurobankovky a euromince jsou produkty, u nichž se stále hledají možná zlepšení, zvláště pokud jde o kvalitu, spolehlivost a praktickou použitelnost. Počet zjištěných padělků eurobankovek a euromincí je ve srovnání s jejich počtem v oběhu mimořádně nízký a je rozhodně nižší než u dolarových bankovek.

Eurobankovky

Pokud jde o eurobankovky, ECB začala nové série eurobankovek připravovat záhy po uvedení eurohotovosti do oběhu, a to především proto, aby byly trvale zajišťovány nejnovější bezpečnostní prvky, což zaručí, že bankovky budou vždy dobře chráněny proti padělání. První nové bankovky jedné konkrétní hodnoty budou pravděpodobně vydány koncem tohoto desetiletí a v určitých intervalech budou následovat vydání bankovek ostatních hodnot.

Euromince – národní strany

Za účelem zajištění koherence systému euromincí Rada v roce 2003 rozhodla, že národní strana euromincí v oběhu by do konce roku 2008 měla zůstat nezměněna („moratorium“)⁴. Členské státy však mohou na oslavu konkrétních událostí vydávat dvoeurové pamětní mince – pro tyto případy existují určitá omezení, pokud jde o množství a četnost vydávání. Tyto pamětní mince se mohou běžně používat v oběhu, jediný rozdíl je, že jejich národní strana oslavující konkrétní událost je odlišná. Členské státy také mohou vydávat sběratelské euromince, tedy mince ražené z drahých kovů. Ty však mohou být jako zákonné platidlo používány pouze v zemi, která je vydala, a neměly by se stát oběživem.

Budoucí rozhodnutí Rady o národních stranách euromincí používaných v oběhu, které by mělo být přijato před vypršením moratoria na konci roku 2008, bude velmi důležité a mělo by být pečlivě připraveno. Komise mezi obyvatelstvem eurozóny někdy v roce 2007 provede průzkum a pokusí se zjistit, jaké mají lidé v této záležitosti názory a jaké jsou jejich preference.

Euromince – společné strany

Pět mincí nejvyšší hodnoty, na kterých byla na společné straně zobrazena mapa Evropy se zeměmi bývalé EU-15, bylo změněno. Slovinsko bude první zemí, která začne od 1. ledna 2007 vydávat mince s novými společnými stranami. V současné době se ve dvanácti zemích z první vlny eurozóny připravuje přechod na výrobu nových mincí. Většina z těchto zemí přejde na nový společný motiv již během roku 2007 a několik ostatních se k nim přidá nejpozději v roce 2008.

3.3. Výroba a skladování bankovek a mincí – vyšší efektivita

Výroba eurobankovek je organizována decentralizovaně a sdruženě, což dosažením úspor z rozsahu zvyšuje efektivitu. To znamená, že ECB přiděluje výrobu na daný rok národním centrálním bankám v eurozóně, přičemž bankovky každé hodnoty jsou vyráběny v omezeném počtu tiskáren a každá národní centrální banka je zodpovědná za zadání zakázky na pouze jednu nebo několik bankovek konkrétních hodnot. Logistické zásoby a společná strategická zásoba eurobankovek, strategické zásoby Eurosystemu, by měly zajistit nepřetržitost dodávek

⁴ Kromě případu, kdy dojde ke změně čelního představitele státu, který je na minci zobrazen.

eurobankovek. Zásoby se mimo jiné používají na zajištění počátečního množství eurobankovek, které je zapotřebí k přechodu k euru v členských státech vstupujících do eurozóny, jak tomu bude v případě Slovinska, které se členem eurozóny stane 1. ledna 2007. ECB také přijala zásady pro zavedení jednotného nabídkového řízení Euro systému pro zadávání zakázek na eurobankovky, které bude zahájeno nejpozději v roce 2012.

Výroba euromincí je v pravomoci jednotlivých států. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí jsou přijímána decentralizovaně, některé výhody a možnosti zvýšené efektivity plynoucí ze sdružování, zvláště pokud jde o koordinaci výroby a skladování, jsou ztraceny. Současný rámec například nebrání tomu, aby se určité země rozhodly vyrábět další mince, i když jiné země mají mincí téže hodnoty nadměrné zásoby. Mohly by proto být přezkoumány možnosti vylepšení současné situace, a to především u tří nejnižších hodnot mincí (1-, 2- a 5-centů), které dohromady představují přibližně 80 % průměrné výroby nových mincí. Vytvářejí malý měnový příjem a výrobní a přidružené náklady (doprava, balení atd.) jsou ve srovnání s jejich nominální hodnotou vysoké. Vzhledem k tomu, že existence různých národních stran je do určité míry překážkou při výměně nebo přesunu zásob mezi zeměmi a možná také překážkou zvyšování efektivity vyplývající z hromadné výroby, je možné, že některé členské státy budou ochotny přistoupit na možnost používání malých mincí se „standardní“ národní stranou, aby byla pokryty jejich potřeby u třech nejnižších hodnot mincí. Měly by být přezkoumány další možnosti pro vytváření a využívání synergií při výrobě a uskladňování mincí, a to zvláště ve spolupráci s ECB, neboť tak mohou být využity její zkušenosti v této oblasti.

3.4. Společné výdaje spojené se soustavou euromincí

Některé prvky soustavy euromincí vyžadují společná a koordinovaná opatření všech členských států eurozóny, a to především v oblasti výzkumu a vývoje, výměny informací apod. Z čistě praktických důvodů se zdá být vhodnější a efektivnější, aby tyto společné činnosti byly financovány ze společného rozpočtu (jak tomu je u podobných činností týkajících se eurobankovek, které jsou financovány ECB), než aby se různé národní příspěvky shromažďovaly před provedením nebo dokonce plánováním společných opatření. Měla by proto být přezkoumána možnost vytvoření konkrétní rozpočtové položky na projekty týkající se euromincí a na činnosti společného zájmu.

3.5. Měnový příjem z eurobankovek a euromincí

Hotovost v oběhu představuje pro vydávající orgán zdroj příjmu (obvykle nazývaný měnový příjem nebo ražebné). V případě eurobankovek se tento příjem shromažďuje ve společném fondu a je následně rozdělován mezi národní centrální banky eurozóny podle specifického klíče v závislosti na HDP a počtu obyvatel jednotlivých států. U euromincí tomu tak není, protože příjem (který zhruba odpovídá nominální hodnotě mincí minus náklady na výrobu a uvedení do oběhu) získává země, která mince vydává. Tento přístup by měl být pro všechny země stejně uspokojivý za předpokladu, že neexistují žádné silné „čisté“ migrační toky euromincí mezi členskými zeměmi (tedy systematický příliv do některých zemí, případně odliv z některých zemí), protože v tomto případě by bylo třeba uvažovat o určitých (konkrétních nebo obecných) úpravách stávajícího systému.

3.6. Rámec pro ochranu eura před paděláním

Zavedení eurobankovek a euromincí, které jsou v oběhu ve dvanácti členských státech a v řadě třetích zemí, si vyžádalo společné úsilí při ochraně měny před paděláním překračující národní rámec.

I když jsou členské státy i nadále zodpovědné za zajištění ochrany eura, došlo k vytvoření nadnárodní spolupráce na podporu úsilí při boji proti padělkům. Zodpovědnost společně nesou Evropská komise / Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF,) ECB, Europol, Eurojust a Interpol.

Na evropské úrovni byl za základ přijat účinný právní rámec na zvýšení všeobecné úrovně ochrany a sladění vnitrostátních právních předpisů v této oblasti. Národní střediska pro analýzu padělaných bankovek (NAC) a mincí (CNAC) úzce spolupracují se střediskem pro analýzu padělků ECB (CAC) a s Evropským technickým a vědeckým střediskem Komise / úřadu OLAF při identifikaci, analýze a stahování padělaných eurobankovek a euromincí z oběhu. Zároveň byla přijata opatření na dokončení a dosažení přiměřené úrovně sladění trestních sankcí.